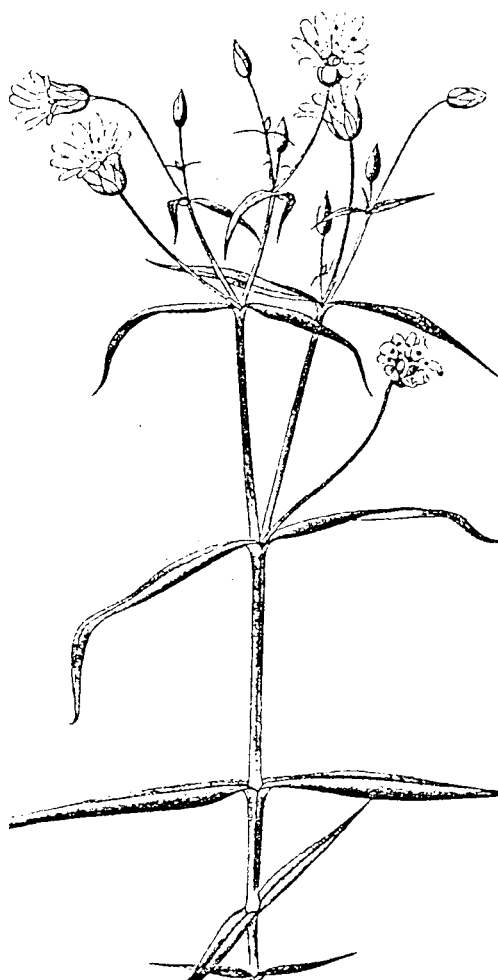

FOLIA SELECTA

KUKLAY ANTAL:	Pilinszky János <i>Kórkép és hattyúdal</i> c. verséről	1
DABÓCI MÁRIA:	Szigeti Imre József OP	2
1956-os dokumentumok	a Központi Szemináriumról	6
FLORILEGIUM	Részletek XII. Pius pápa 1956. november 10-i rádiószózatából	15

Köröm, 2001. október

KÓRKÉP ÉS HATTYÚDAL

Egy fehér kar a hófehér tükörről,
egy vézna szép kar kitartó erővel,
hideg spongyával a hideg üvegről
öröktől fogva próbál valakit,
valakit vagy valamit eltüntetni.

A kórkép egy elmebeteg nőé, aki a tükör előtt állva megpróbálja eltüntetni a vele szembenéző arcon éktelenkedő foltot, sőt magát a meggyötört arcot, az üveges tekintetet.

Ez a kórkép költői képe az utolsó dalát éneklő poéta Múzsájának. Hitvallás a végsőkig kitartó hűségéről, a költők hűségéről Isten Bárányához, aki elveszi a világ bűneit. S a bűnbakhoz, akire a főpap az engesztelés napján ráolvasta a nép bűneit, és kiűzte a pusztába.

Ezért próbálja letörölni a szembenéző homlokról a testvérgyilkos Káin bélyegét a világot megmentő Szépség gyöngeségével és erejével. Dala gyónás, feloldozás és könnyes fohász:

Isten Báránya. aki elveszed a világ bűneit, irgalmazz nekünk!

Isten Báránya, aki elveszed a világ bűneit, adj nekünk békét!

(Székelyföld, 2001. szeptember 13.)

Dabóci Mária

Szigeti Imre József OP

*Katonája a mindenségnek,
bakája a nyomorúságnak:
teszünk azzal valamit is,
hogy a füvek zöldellő erejébe
visszahelyezzük a halottat?*

(Pilinszky: József Attila)

„Tehetünk-e mást?” kérdezi tőlünk Szigeti atya most befejeződött egész életével.

„A szótár szavai préselt virágok, az eleven valóság holt lenyomatai. A költő kivesz egy szálát a herbáriumából és visszahelyezi az olvasók képzeletének zöld mezejébe, ahonnan vétetett. In spe resurrectionis, a föltámadás reményében.” (Kuklay Antal)

A filozófia és a teológia szavai is préselt virágok, az eleven valóság holt lenyomatai. De előfordul, hogy "hajnalban a füvek csodára ébrednek: a préselt virág kivirult." Hála Isten kegyelmének és a filozófus, teológus erőfeszítésének, mindenkori hűségének, amellyel küzd az eleven valóságért.

A temetési szertartást végző Beer Miklós püspök úr kiemelte „a XX. sz. e nagy tanújának” *hűségét*. Hálát adva érte ezt szeretnénk dicsérni mi, tanítványai is: Hűségét az eleven valóságért folytatott küzdelemhez.

Azt a hűséget, amellyel mindig munkálkodott a gazdag szellemi - lelki élet kialakításán magában és másokban, amellyel nem szűnt meg hangoztatni, tanítani a dúsan telített Isten-fogalom fontosságát, hűséget az Igazság-, Jóság-, Szépség-, Szentségteljességhez, akit szeretett Realitásteljességnek nevezni: „Annál realistább valaki, mennél tudatosabban és következetesebben építi belső és külső életét a legreálisabb Realitásra, a Realitásteljességre magára.”

Erről szólt az élete.

1975 nyarán szabadult a börtönből, ahol 16 évet töltött. Pár nap múlva jött hozzánk, Tímár Áginak hozott hírt Lénárd atyáról. Ági nem volt otthon, Szigeti atyának várnia kellett. A kis konyhába vezettem. Máig él bennem az első benyomás:

Vékony, törekeny ember ült velem szemben. Szerényen. Nagyon szerényen. És úgy, hogy ő volt a merő ülés. Hogyan tudnám jobban kifejezni ezt a reá a későbbiekben is oly jellemző valóságot? Ő mindig a merő jelen pillanat volt. Hallatlan stabilitással az örök dolgok kapujában, és hallatlan dinamikával,

amelyben a létadottságok kiteljesedése vall és énekel létezésük értelméről, okáról, Hozzá való törekvésükről.

Úgy tudta egységben látni és láttatni a valóság adatait, hogy tekintete, amikor ő merő tekintet volt, egyszerre irányult a Teljesség, a Létteljesség felé, és a Teljességben való részesedések, a létadottságok felé. Ránevelt arra, hogy a valóság ezer adata, a velük szemben fölmerülő feladatok ne zaklassák föl az embert, hanem mindezekben és mindenben a lét hatalmas gazdagságának örvendjünk. Segített fölfedni, hogy mindaz, ami sokrétű és részleges ismereteinkben élénk tárul, a mélyben lévő egységről, a dolgok létéről beszél. Ismereteink és a dolgok sokféleségét a lét egységébe sűrítve megalapozta a lélek békéjét.

A lét misztériumának csendjéből és békéjéből szavai hitelesen szóltak arról, hogy a világ számunkra készített otthon. „Minden értünk van, nekünk készült. Ezek a jegenyék az udvaron, ott az a piros rózsalugas értem van. Értem van a naplemente és a hegyek hófödte csúcsa.” „Ha valaki szeretettel Istent keresi, és egyre mélyebben akarja őt birtokolni, akkor minden az ő tulajdona. Mert minden, ami van és hat őrá, azt ő mind arra használja, hogy a végtelen Jóval való kapcsolatát megszilárdítsa és elmélyítse, tehát akkor minden, ami van égen és földön, az mind neki szolgál, az ő célja elérésében. Ami pedig nekem szolgál, arról joggal mondhatom, hogy az az enyém, az én tulajdonom, nekem van alárendelve. A kegyelem erejével minden hatást föl tudok használni a magam szolgálatára, hogy amit én legjobban kívánok, t.i. azt a végtelen Jót, amely egyedül képes engem betölteni, még átéltebben birtokoljam. Ebben minden nekem szolgál, minden az enyém.” Mi ehhez képest a földhivatal tulajdonlapja?

Az volna az igazi természeti élmény - mondogatta - ha az ember megélné a természetnek ezt a számunkra szeretettel készített otthon voltát. Vagyis ha lenne *igazi teremtményi élményünk!*

A „XX. sz. nagy tanúja” itt élt, ebben a hírek özönétől elárasztott világban, naprakész társadalmi, politikai, kulturális, tudományos ismeretekkel. S mindezek között arra tanította hallgatóit, hogy „a történelem teológiájának többletével” emelkedjünk az események fölé.

„Ne maradjunk a hírek, események lenyűgözöttei, hanem fentrőli kiértékelői legyünk. A hírek özöne, áradása szellemi szétszóródást kelthet. Teológiai történelemszemléletével az ember ebben a hírözönben meglátja azt a *Egy-et*, amiről mindennek a legmélyén szó van, t.i. a meghibásodott, vagy egészen még helyre nem állított természetű ember szüntelen erőfeszítését arra, hogy kiteljesítse magát, hogy *elérje összpotencialitása ténylegesülését.*”

Keresheti ezt az ember a neki valóban megfelelő jó irányában, de vélheti úgy is, hogy az ellenkező irányban találja meg. A legbiztosabb kiteljesedést, a minden jóhoz való hozzájutást Szigeti atya akkor látta biztosítottnak, ha

„Hitben, Szeretetben, utánczásban életszerűen odakapcsolódunk ahhoz az emberhez, aki isteni személyiségénél fogva és a mostani megdicsőült állapotában a minden, de minden rossztól való mentesség, és a minden, de minden jónak a hordozója, birtokosa és teljessége”. S éppen ez a célja az isteni Gondviselésnek is: az emberi személyek odakapcsolása Krisztushoz, és őbenne, általa a hármasság egy isteni Teljességhez.

Sokszor emlékeztetett József atya arra az egyszerű tényre, hogy az ember örül, ha kedves dolgokkal van körülvéve, ha környezete arról beszél, akit leginkább szeret. Ezért is fontos, hogy minél több Istenben való részesedés vegyen körül minket, s dolgozzunk mindenütt azon, hogy jóság-, igazság-, szépségrészlegek közepette éljünk. Ha az igazságért küzd valaki, ha a háziasszony szépíti otthonát, vagy éppen magát, ha az ember elébe megy bárminek, ami a kultúrában az élet ígérete, valamiképpen az Igazság-, Jóság-, Szépségteljességet jeleníti meg.

Legyen dúsan telített fogalmunk a Teljességről, az alakítsa belső életünket, s rajtunk átsugározva formálja széppé, jóvá környezetünket. Az atya ezzel kapcsolatban szeretne idézni József Attila sorait „A legutolsó harcos”-ból:

*„... Szivbéli Urunk
akar csodátlan, új, legszebb csodát
- kaszárnnyát, börtönt elrombolnak az
arcunkról ömlő lelkes lavinák.”*

Így, ilyen Mesterként volt jelen számunkra Szigeti atya, aki egyetlen embernek is olyan előadásokat tartott - s éveken át -, mintha zsúfolt egyetemi előadóterem hallgatósága előtt beszélne.

Öt hallgatva hányszor megéltük a préselt virágok kivirulását. Mellette, nyomában a tanulás, a szellemi munka valóban *„húsvét hajnali séta volt az új életre kelt virágok között in gaudio resurrectionis, a feltámadás örömeiben.”*

Szigeti atya az eleven valóságért küzdött, annak lehető legszebbé alakításáért munkálkodott, az érdekelte, minden vonatkozásban. A társadalmi kérdések terén is. Ezért, amikor tanácsát, segítségét kérték egy a keresztény eszmékhez méltó társadalmi program kidolgozásához, a legtermészetesebb volt, hogy segített – „Tehtünk-e mást?” Hetényi V. Károly könyvében mondja, hogy a börtönben a kihallgatások alatt „mindvégig kifejezetten vallottam, hogy amit tettem (tettünk) - a program kidolgozása és egy korlátozott körben való ismertetése - jó és helyes, kötelességszerű volt, magyar és keresztényi, papi és szerzetesi mivoltomból és hivatásomból folyó, amit ezért a legkevésbé sem bánok.” (Hetényi Varga Károly: Szerzetesek a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában, I. 354.o.)

Jó és helyes, kötelességszerű volt - vallotta a börtönben is és 90 évesen is. Ennek következtében nem csupán a börtön falak választották el őt másoktól, hanem a börtön után a fejét mindenütt fölütő félelem is. Megtapasztaltuk

körülötte ezeket a falakat, sejtettük külső és belső magányát. Csak sok év után kezdtük megérteni köszönetét a minket gazdagító látogatásainkért.

Talán Newman bíboros gondolatai tudják némiképpen megsejtetni, milyen fájdalmakkal élhetett Szigeti atya évtizedeken keresztül, még azok között is, akik talán közelieknek lettek volna vélhetően:

"A világ mintha egyszerűen hazugságnak venné azt a nagy igazságot, amely egész bensőmet eltölti; s ennek következménye egy furcsa- de szükségszerű - zavarodottság: mintha az én létezésemet vonták volna kétségbe. Mintha tükörbe tekintenék, s nem látnék senkit - valami hasonlót érzek akkor, amikor ebbe a sürgő-forgó világba tekintek, amely egyáltalán nem vesz tudomást saját Teremtőjéről." (Newman: Apologia pro vita sua Európa, 2001. 363.o.)

Láttuk a láthatatlan falakat, hallottuk az őt körülvevő csendet. S valamit megsejtettünk abból, hogy a szellemi dolgok rendjében is érvényesek Szent Pál szavai: vérontás nélkül nincs megváltás, s hogy a megváltás csak a lélekben magában megélt szenvedés árán teljesebben be. A küzdelemben, a szenvedésben: ami látható az egyre gyöngül, fogy. „Nincs már ékessége.” Szépsége egyre inkább belső. Mi a Vaskapu utcai tanítványai hálás szívvel köszönjük őt Annak, akitől kaptuk. Köszönjük, hogy hallgathattuk őt, megcsodálhattuk gazdagságát, bár Pilinszkyvel tudjuk, hogy az ember létének „valódi története megközelíthetetlen és egyedül Istené. A lángész erre bizonyosság. Bűnei, bajai ellenére van ereje hírt adni az ember végső történetéről. Kivonatokat közölni abból a könyvből, amit mi magunk írunk ugyan Isten kezének vezetésével, de amit mégse ismerünk - még magunk se.” (Új Ember, 1972. április 2.)

Szigeti atya emlékére, aki annyiszor folyamodott a költőkhöz, hogy a művészet oldaláról is megvilágítson egy-egy valóság-mozzanatot, olvassuk el Pilinszky János békességet sugárzó költeményét: (Van Gogh imája)

*Csatavesztés a földeken.
Honfoglalás a levegőben.
Madarak, nap és megint
madarak. Estére mi marad belőlem?*

*Estére csak a lámpasor.
a sárga vályogfal ragyog, s
a kert alól, a fákon át,
mint gyertyasor, az ablakok;*

*hol én is laktam, s nem lakom, a
ház, hol éltem, és nem élek, a
tető, amely betakart. Istenem,
betakartál régen.*

1956-os dokumentumok a Központi Szemináriumról

1956 novemberében a budapesti Központi Szeminárium kispapjai tizenhat oldalas sokszorosított "szamizdatban " foglalták össze a forradalom és szabadságharc alatt szerzett élményeiket, és összegyűjtött dokumentumaikat. A "Népköztársaság megdöntésére irányuló szervezkedésben " való eme részvételükért súlyos börtönbüntetéssel fizettek.

Nemrégiben előkerült a megsárgult stencilezett irat egy példánya. A Florilegiumban olvashatók belőle részletek XII. Pius pápa 1956. november 10-i rádiószózatából, az alábbiakban pedig néhány szemelvény. Az első egy orvostanhallgató levele, melyet október 24-én küldött be a szemináriumba egy kispap-ismerősehez.

Kedves Péter!

Október 23-ika van, este II óra. Úgy érzem, hogy ez a nap, ha egyelőre talán nem is, de nagy nemzeti ünnep lesz hazánk történelmében. Mert óriási nagy események történtek ma, amit 12 év alatt álmodni sem mertünk volna.

Előzményei:

Október 20-án a lengyel egyetemi ifjúság rendezett nagy tüntetést hazájuk függetlenségéért. Ettől kaptunk nagy kedvet mi is; ha a lengyeleknek lehet a félelmetes szovjet horda ellen tüntetni, akkor nem szabad nekünk se gyáván túrni. Olyan ürüggyel, hogy szimpátiánkat fejezzük ki a lengyelek iránt, engedélyt kértünk Piros László belügyminisztertől egy néma tüntetésre a Bem szobornál. Ezt a demonstrációt főleg a Műegyetem hallgatói, a Kossuth és Petőfi tiszti akadémia növendékei készítették elő olyanformán, hogy a város összes egyetemével és főiskolájával valamint a nagy gyárak és üzemek munkásaival/Csepeli Vasművek, Egyesült Izzó, Standard, Angyalföldi gyárak stb.! felvéve a kapcsolatot, 14 pontban összefoglalták a Műegyetemen 22-én, hétfőn éjjel egy értelmiségi-munkás nagygyűlés keretében a magyar nép jogos és életbevágó követelését. A legfontosabbak ebből a 14 pontból:

1. Az oroszok azonnal vonuljanak ki Magyarországról.
2. Hazánk lépjen ki a varsói szerződésből és legyen független és semleges.
3. Töröljék el a munkásokat sanyargató normarendszert.
4. A parasztok minden beszolgáltatási kötelezettségét azonnal szüntessék meg.

5. Az uránérc csak magyar bányászok kezén legyen és a ruszikkal stikában megkötött minden, az urániumra vonatkozó kereskedelmi szerződés kerüljön először nyilvánosságra, majd semmisítsék meg őket.
6. Minden kereskedelmi szerződés felülvizsgálata és nyilvánosságra hozása.
7. Szabad és titkos választás. Legyen vége az egypárt-rendszernek.
8. A politikai foglyok, valamint az elítélt papok azonnali szabadonbocsátása.
9. Az orosz nyelv eltörlése az egyetemeken, főiskolákon és középiskolákban.
10. Szabad vallásgyakorlás és hitoktatás.

A többire nem nagyon emlékezem, mert annyi nagyszerű élmény és benyomás van bennem a mai délutánról, hogy nagyon kéne kapizsgálni az agyamban, hogy miket is kértünk még. Jaj, kettő eszembe jutott:

11. A Kossuth címer.

12. A katonák a régi uniformisban és Bocskai sapkában járjanak.

Ezt a 14 pontot sokszorosítottuk le a Műegyetem valamennyi írógépén és hordták szét a hallgatók a kisebb gyárakba, üzemekbe, valamint meghirdették 23-án délutánra 2-re a szimpátiatüntetést.

A tüntetés lefolyása:

Ma délelőtt aztán a mi egyetemünk is beszállt a buliba. Egész délelőtt vágtuk és varrtuk a nemzeti szín kokárdákat, a hallgatóknak, magunknak. 2 órára volt kihirdetve az indulás. ½2-től kezdve közel 3 ezer medikus, valamint oktatók (profok, tanársegédek és mi) vártuk a parkban türelmetlenül az indulást. ½2-kor jött a belügyminisztériumból az értesítés, hogy nem engedik meg a tüntetést. Gondolhatja mi lehetett. Háromezer ember teljes "menetöltözetenben" a parkban menetkészen áll, mikor a rektor kihirdeti, hogy évfolyamonként egy ember mehet csak el, és tanszékenként és klinikánként egy-egy képviselő a Bem szoborhoz, mire felzúgott a tömeg, hogy ez kevés, és mindannyian megyünk, az ilyen begyulladó hülye megalkuvó rektor pedig mondjon le, mert felakasztják, s erre jól felpaprikázva faképnél hagytuk a magát Atya-Istennek képzelő rektorunkat és felszakítottuk a bezárt vaskerítést és megindultunk 10-es sorokban a Calvin tér felé. Az Egyetem-téren vártak bennünket a jogászok és bölcsészek, zászlókat (de csak nemzetiszínűeket!) osztottak szét. Ez idő alatt elkezdett a népség kiabálni, hogy hívjuk ki a kispapokat is, ők is jöjjenek, hogy minden egyetem és főiskola együtt legyen. De aztán elálltunk ettől, mert holnap már úgy írná az újság, hogy „az a piszkos klerikális reakció mit szervezett megint.” Végeláthatatlan sorokban vonultunk az Apponyi téren át a Petőfi szoborig. A házakból, iroda épületekből nagy tapsviharral üdvözöltek bennünket. A Petőfi szobornál bevártuk a többi egyetemet is és megkezdődött egy szép egyszerű diákünnepély. Elénekeltek a Himnuszt, elmondtuk a Nemzeti

Dalt, és az Egyetemi Forradalmi Bizottság képviselője felolvasta a 14 pontot, amit félelmes, dübörgő tapsorkán fogadott.

Ezután a Váci utcán át a Kossuth Lajos utcán keresztül a Kis Könytra mentünk, de már nagy kiáltozással. „Új kormányt”, „Vesszen Gerő”, „Nagy Imrét a vezetésbe!”, „Magyarország legyen szabad, nyissák meg a határokat!”, „Minden ország katonája menjen saját hazájába!”, „Ruszkik haza!”, „Azt kérdezik Pesten-Budán, hová lesz a magyar urán”, „Esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk!” Az ablakok mind megteltek kíváncsiskodó, boldog mosolyú emberekkel, az utcákon ahol mentünk, leállt a forgalom, a buszokból, villamosokból éljeneztek bennünket az emberek, az utcák megteltek embertömegekkel, kik a járdákon tartották velünk a lépést és ordították szinte, hogy „éljen a magyar egyetemi ifjúság!” Persze ez nekünk úgy jött, mint olaj a tűzre, és még élesebben, vadabban tüntettünk a kormány és az oroszok ellen.

„Ruszkik haza”-tól visszhangzott a Nyugati pályaudvar, a Nagy-körút, a Margit-híd a Bem szoborig. A szobor előtt egy kis szűk utcában a orvosok megtámadták a Lenin-egyetem hallgatóit, mert vörös zászlóval jöttek. Darabokra törték a zászlók nyelét, a vörös rongy-foszványokat meg az arcukba vágták és felzúgott a félelmes tömeg: „Minden házra nemzeti-szín zászlót!” „Kossuth címert akarunk!” Perceken belül fellobogózták a házakat, sőt az ablakokat nemzeti színű papírcsíkkal húzták be a legtöbb helyen. Dübörögve tapsoltunk az előtt a ház előtt, ahol a zászlót már úgy tették ki, hogy a Jégi címert kivágták a zászlóból. Sok házból süteményt, virágot dobáltak sorainkba a lelkes, boldog emberek. A Bem szobornál megkoszorúzta minden egyetem az emlékművet és vonultunk a Parlament elé. Tündéri édesek voltak egyik utcában kis óvodás gyerekek álltak kint az erkélyen és torkuk szakadtáig kiabáltak: „Éljen a magyarok!” - De ahogy a Margit-hídon visszafelé mentünk a Parlamenthez, már kiabáltak mi is: „aki magyar velünk tart!” Addig t.i. nagyon vigyáztunk, hogy járókelők ne vetődjenek be a sorainkba, egyrészt nehogy esetleg bajuk legyen, mert lehet, hogy jól megisszuk a levét a mai csodálatos délutánnak, másrészt, nehogy ávós spiclik jöjjenek közénk. De akkor már semmivel se törődtünk, és a Margit-híd szélességében hömpölygött a lelkes tömeg a Kossuth térre. Félelmetes füttykoncertet rendeztünk a Jászai Mari-téri ÁVÓ előtt, valamint „Még ma este új kormányt” - kiabáltuk. Majd „Halál az ÁVÓ-ra!” „Engedjétek szabadon a papjainkat, ávós dögök!” Eleinte csak hallgatták a teljesen szokatlan hangokat az ávós „dögök”, majd egymás után eloltották a lámpákat, és leengedték az összes rolót, irántunk való méla undoruk jeléül, mert minden ház őket kivéve fényárban úszott; zászlók, Kossuth-címerek, perzsaszőnyegek díszítették az ablakokat, erkélyeket.

A Parlament elé érve több százezres tömeg gyűlt már egybe. Akkor már jöttek teherautón a csepeli, angyalföldi munkások (csodálatos rendes nagyszerű emberek) és tüntettek velünk együtt. Nagy tapsviharral fogadtuk, amikor a Parlamentre felhúzták a Kossuth címeres magyar zászlót és kivilágították az országgyűlés-termet.

(Én nem vagyok ismerős a Parlamentben, így hallottam a körülöttem állóktól), "Nagy Imrét" - Megjelenik az erkélyen Nagy Imre. Nyugalmat, békét és bizalmat kért a tüntetőktől.

Ezen kicsit megnyugodva, de egyre nagyobb számban lévő tömeg egy „beköpött” jó programot magáévá téve: „Döntsük le a Sztálin szobrot!” - azonnal elcsörtetett a Sztálin térre. Eleinte az Óbudai Hajógyár munkásai kezdték a programot megvalósítani: vas hajóköteleket - először kettőt, majd ötöt - kötöttek a szobor derekára és nyakára és emberekkel megrakott, összekapcsolt teherautókhoz és egyszerre indították meg az autókat. Semmi eredmény. Végül is nem tudom hova tartozó munkások vagy tíz hegesztő pisztollyal mentek a szobornak, a talpazatot és a szobrot csizma fölött vágták át és teherautókkal lerántották. Óriási jelenet volt, mikor szalmát és vattát tettek a fejre és meggyújtották ezzel a felkiáltással: „Íme Sztálin, a mi lángoló eszünk!” Mikor már dőlt a szobor, sokan felmutatták feléje kar- és zsebórájukat mondván: „Ettől biztosan lemászik”. Óriási élmény egy olyan óriási diktátor óriási szobrának a meggyalázása, ahova évekig hajtottak minket imádkozni és magunkat megalázn.

Miután a forradalmi tömeg itt is célt ért, elhangzott az új program: „Menjünk a stúdióhoz!” Nosza, menjünk a stúdióhoz, ezen már ne múljon. Itt a követelés az volt, hogy 12 évi hazudozás után mondja be a Kossuth adó a 14 pontot. Megígérték azzal, hogy telefonon engedélyt kérek rá és 20 perc múlva megtörténik a kérés teljesítése. Eltelő 40 perc után újra elhangzott az ígéret, de az a kérés, amit akartunk az Á VÓ-nak lett csupán telefonon bejelentve, és nem engedély lett a válasz, hanem fegyveres gonosz ávós katonák, kik aztán megkezdték ott is „áldásos” működésüket, 4 halottat produkáltak percekben belül, amitől aztán megvadult a tömeg. Erre aztán üzembe léptek a mieink is. Könnyfakasztó bombák segítségével próbálták aztán az ávósok a tömeget leszerelni. A nagy sírástól aztán én is leléptem. Nem vagyok nyúl szívű, de a háztartásban is egy hagyma úgy ki tud készíteni, hogy féltucat zsebkendőbe kerül. Pláne egy bomba jó eredményes munkát végzett nálam. A többiek persze maradtak, nekem egyébként elég fárasztó is volt két órától késő estig gyalogolni, ordítani, hogy tényleg testileg legalább is jól kifáradtam. Mint láthatja, szellemileg nem, mert családomnak is elmeséltem, majd gyorsan nekiültem, hogy magának, - aki minden valószínűsége szerint nem volt ott – megírjam, hogy milyen óriási nagy élmény volt. Hisz azt hiszem drágán mulattunk ma, mert Gerő (az a szemét) este 8 órakor olyan fenyegető hangon alja ellenforradalmi hordának titulált bennünket, hogy gondolom minden rosszat megad nekünk. Bármi is jön, így is megérte és a jó Isten velünk lesz.

Sokszor üdvözl.

N.

OKTÓBER 31.

Délután 3-ra papi gyűlést hívtak össze a Központi Szemináriumba, hogy megbeszéljük a ránk váró új feladatokat, a Főpásztor jóváhagyásával. A Szemináriumba alig tudtunk bejutni, ugyanis az utca le volt zárva és lőttek. Itt is vadászat, a szemközti ház tetőzetén 10-15 ávós húzódott meg és ezeket vagy egy óra hosszat ostromolták. De érdemes volt várakozni. Nem mindennapi hangokat hallottunk ezután bent.

Szabó Imre püspök úr elnökölt és rövid imádság után megnyitotta a gyűlést. Jelen volt kb. 120 pap, egyetemi tanárok, esperesek, plébánosok, káplánok, hitoktatók, munkáspapok, meg egy pár szerzetes is. A Püspök Úr tolmácsolta Főpásztonnk kívánságát, hogy legyen ez agyülés hivatalunkhoz méltó, személyes sérelmekről most ne beszéljünk, hanem minden erőnket összpontosítsuk arra a kérdésre, hogy mit tehetünk lelkipásztori munkánkkal az új körülmények között Egyházunkért és hazánkért. Nagyon jól tudja a Főpásztor, hogy illetéktelen beavatkozások miatt az elmúlt években sok sérelem történt, ezekre vonatkozólag vizsgálatot indít és minden hibát az Egyház szellemében, az igazság szemmel-tartásával, minden indokolatlan engedékenység nélkül orvosolni fog. Mindenki kitörő lelkesedéssel éltette a Bíboros Urat.

Ezek után következett több mint egy tucat felszólalás. Két, mintegy irányadó felszólalást bővebben is le kell írnom. Az első:

„Volt pap, aki még október 26-án a harcok alatt is úgy nyilatkozott oltártestvéréről, hogy minden hatalma megvolna, hogy őt elintézzé, mert az október 23-i koronán annak a reményének adott kifejezést, hogy amint tisztulási folyamat van megindulóban az egész magyar társadalomban, a papságban sem ártana ilyen. Hála Istennek, most már nem intézhet el senkit, mert Isten kettős csodát tett: Soha nem látott bátorságot öntött népünkbe, hogy szabadságáért ne rettenjen vissza pusztá kézzel szembeállni tankok és gépfegyverek uralmával; másodsor: történelmünkben páratlan egységbe forrasztotta nemzetünket. Ezt az egységet megőrizni, megszilárdítani a mi szent kötelességünk. Munkánkban a következő feladatok várnak ránk: 1. a szerzetesek ügyének megoldása; 2. katolikus sajtó, és pedig azonnal. Egészen újonnan kell kezdenünk, mert a Katolikus Szó a még gyászosabb emlékü Kereszt utóda minden volt, csak nem katolikus (dörgő taps); 3. caritas a növekvő szükségben, 4. azonnali hitoktatás; 5. az Ecclesia legyen keresztény vezetésében és munkájában; 6. milyen állást foglaljunk el a forradalmi tanácsokkal, majd később a katolikus politikai pártokkal szemben? - Mindezekben várjuk a Főpásztor útmutatását, mi pedig ígérjük hozzá minden erőnket.”

A másik: „Egyszer s mindenkorra zárjuk le a békepapok ügyét. Ne hánytorgassuk, milyen emberek és milyen lelkipásztorok voltak. Azért vagyunk keresztények, hogy megbocsátani és felejteni tudjuk sérelmeinket. De kettőt nem felejtethünk: elárulták paptestvéreiket és az egyházkormányzatot

kiszolgáltatták világi hatóságoknak. Ezekkel szemben eljárást kell indítani. Foglaljuk határozatba: a békepapság egyháziatlan mozgalom, melyet el kell ítélnünk (Úgy van!); Újságjuk nem képvisel minket (általános helyeslés) Egyéb hozzászólások:

A Prímás urat informálják megbízható személyek, bocsássa el - kérjük - az ÁEH által állított embereket. Fájdalmas, hogy az elmúlt években nem papi és nem egyházi működésük jutalmául állami segítséggel idegenek özönlötték el Budapestet. Ezek mielőbb térjenek vissza megyéjükbe.

Vigyázzunk, mert nagyon sok különböző keresztény jellegű politikai párt van kialakulóban. Ne menjünk több felé.

A 45 előtti szociális téren mutatkozó hibákat nem tettük jóvá. Ennek nem szabad ismét megtörténnie. Legyünk együtt a szegénységben is a néppel!

A Regnumot vissza kell állítani!

Legfontosabb számunkra most is a pasztorációs munka. A koronák is erről tárgyaljanak.

Egy évek óta fizikai munkában dolgozó testvérünk, aki így mintegy kívülről, távolabbról is látja az egyháziakat, megállapította: vereséget szenvedtünk. Ellenfeleinknek sok helyütt sikerült demoralizálni a papságot. Tartsunk lelkiismeretvizsgálatot: miért sikerült ez? (Szemek kívánsága, testi kívánság, élet kevélysége, kit mivel fogtak meg). Lelkibb, evilágtól függetlenebb papokra van szükség. Vigyázzunk, meg kell oldanunk a kongrua-kérdést is, mert ezen keresztül minden rendszernek függvénye lesz a papság!

Velünk a nép, a forradalmi ifjúság szimpátiája, de ez nem katolikus elveken alapszik. Ezt megadni a mi feladatunk lesz.

Ezért fontosak éppen a katolikus iskolák, vissza kell szerezni őket! Vegyük kézbe az Egyházügyi Hivatal iratait, az sok mindenre fényt fog vetni! A békepapok tartsanak önkritikát.

A gyűlés jegyzőkönyvét felvitték rögtön a Prímás úrhoz.

NOVEMBER 1.

Majdnem egy hetet töltöttem kórházban a legsúlyosabb harcok közepette. Szinte szakadatlan hordták be ezalatt a sebesülteket. Istennek hála, sokat tehettem értük, de ez nem az én érdemem volt, nem is akarok dicsekedni vele. Inkább leírom általános tapasztalataimat. Százakkal volt módom beszélni, mindenféle korú, nemű, foglalkozású, sőt vallású emberekkel. A legjobban az ragadott meg, hogy szinte vártak rám, a papra. Krisztus kell mindenkinek, ha nem is érzi világosan. Az a boldogság utáni vágy, amiről a skolasztika szárazan beszél, valóban elemi erővel dolgozik mindenkiben. Nem tudják mi bajuk van, de érzik, hogy az életük így nem élet. A legtöbb fiatal (15-25 évesek) materialista, de nem tudtam elkeseredni, mert mindenegyes sebesült az ő

idealizmusukat, hősiességüket és tettekrevalóságukat bizonyítja előttem. Amíg ez töretlenül megmarad bennük, nincs elveszve semmi!

Hát valóban materialista az, aki láblövessel, kartöréssel kiszökik éjjel a kórházból, segíteni társainak legalább őrt állni, plakátot ragasztani? Nem Isten szeretete dolgozik-e vajon abban a két kislányban, akik utcai harc közben csak úgy maguk jószántából azzal foglalkoznak, hogy a sebesülteket összeszedjék? Nincs tudásuk - mondod - hiányosak vallásos ismereteik? Szerintem ez hátrány, de nem lényeg. A fokozatos munka közben majd pótoljuk velük. Ők most elsősorban tetteinket nézik. (Sajnos nem alaptalanul kérdezték november 4-e előtt: „Atyám, hát hol voltatok az első harcok alatt? Nem láttunk köztünk papokat, pedig ott kellett volna csak igazán!”) Ha cselekedeteink megnyerik tetszésüket, elveinket is biztosan magukévá teszik, mert könnyebb utánozni, mint elvekből következtetgetni. (Ha az a félholt egyetemista látta, hogy a papnak fontosabb az ő baja, mint saját szükséges pihenése, akkor érdeklődni fog utána akkor is, ha majd felgyógyul. Egyszóval: jó föld ez a mi félpogány ifjúságunk is, csak mi jó magot vessünk bele!)

Egészen különös dicsőretet érdemelnek az orvosok és ápolónők. Általában hősiiesen viselkedtek, végkimerülésig dolgoztak és nagyon örültek, hogy a pap eljött a kórházba, aki segít nekik a betegek megnyugtatózásában. Semmiben sem volt hiányom, minden emeleten ebéddel vártak. Sőt egy nővér ágyúttűben átment a plébániára borért, hogy misézhessek. Egyetlen újszülött sem halt meg keresztleetlenül lelkiismeretességük folytán. Olyan esetről is hallottam, hogy a fáradt pap leült egy kicsit aludni és addig átadta az éjszakás nővérnek az Úr Testét és az egész éjjel adorált. (Nem volt apáca!)

*

Suhard bíboros írja '49-ben papjainak: „A kibontakozó világ lehet az Isten városa, de lehet a sátáné is.”

Felelősséget érzünk vállainkon, valamit tennünk kell. De mit? A felelősséget szívesen áthárítanak akár Istenre, akár feletteseinkre, de ez nem sikerül teljesen. Imádságaink közben többször felvetjük a kérdést: Uram, mit akarsz tőlem, mit kell cselekednem, hogy küldetésemet teljesítsem?

A leglényegesebb: „Maradjatok bennem, akkor én is bennetek maradok... Aki bennem marad és én őbenne, az bő termést hoz.” (Jn. 15,5)

Mi lenne, ha végre megértenénk az idő sürgetését? Nagyon el gondolkodtam, látva a különböző gyárak, üzemek munkásait, munkástanácsait. Hogy összefogtak ezek közös nagy harcukban! Milyen áldozatot vállaltak, ha munkástársuk megmentéséről volt szó! Sőt életüket sem sajnálva kiálltak az orosz tankok és páncélkocsik elé tüntetni letartóztatott vezetőikért, vagy képesek voltak lefeküdni a tankok elé, amikor azok szét akarták zavarni a tömeget. Ha jól emlékszem, a mi vezetőink is voltak már néhányan hasonló helyzetben, egyik-másik paptársunk is megjárta már a börtönt. A „szegény” felsőhajtáson

kívül vajon tettünk-e már többet? Pedig ha valaki aggódhat társáért, együttérezhet vele és együtt dolgozhat, azok éppen mi, a nagy Test élő sejtjei vagyunk. Csak meg kell értenünk Krisztus szavát: „Atyám! Tartsd meg őket a te nevedben, kiket nekem adtál, hogy egyek legyenek, mint mi.” (Jn. 17, 11.) Már te is sokszor állítottad az ősegyház életét példaképként híveid elé. De őszintén még sohasem sikerült elmondani ezt egyikünknek sem: "A hívők sokaságának egy volt a szíve-lelke." Ha mi, papok nem leszünk egységben, ugyan ki lesz majd előmozdítója a Test sejtjei együttműködésének? Közös erővel jobban megerősíthetjük magunkat és testvéreinket.

A múltkor feljött Gyuri is, megnézni Pestet. Elmondtam, milyen szorongó érzés volt egyedül lenni az első harcok alatt. És Gyuri a puszták magányából ugyanezt az érzést hozta fel. Mindketten megéreztük, hogy ezen változtatni kell. Mennyi erőt nyerhetnénk csupán azzal az öntudattal, hogy olyan élő testnek vagyunk tagjai, melyben a testvér-sejtemmel harmonikusan összedolgozom és így a többiekkel is.

Emlékszem, milyen lelkesen olvastuk 1947-ben Szentatyánk körlevelét a társaságokról, „melyeknek tagjai a keresztény tökéletesség megszerzésére és az apostolkodás teljes gyakorlására a világban az evangéliumi tanácsokat követik”. Ezek az intézmények (Inst.saec.) jól beváltak és munkájukkal, cselekedetükkel mindinkább bebizonyították, hogy tagjaiknak szigorú és okos kiválogatásával, lelkiismeretes és tartós kiképzésével, kiegyensúlyozott, komoly, de amellet mozgékony életmódjukkal, Isten különös támogatásával és a kegyelem segítségével a világban is biztosan megvalósulhat önmaguk Istennek való eléggé szoros és hatékony, nemcsak belső, hanem külső, csaknem szerzetesi átadása. Bármennyire viszolygunk is a szerzetesi élettől, eredményes munkát mégis csak valamilyen közös összefogás, valamilyen szoros és ösztönző kapcsolatot tartó közösségben tudunk elérni. És éppen ezt emeli ki a Szentatya is: „Ezeknek az 'Intézményeknek' szerencsés fejlődése napról-napra világosan megmutatta, milyen sok szempontból szolgálhatják eredményesen az Egyház és a lelkek ügyét. A tökéletes életnek mindig és mindenütt való folytatására, annak több olyan esetben való vállalására, amikor a törvényes szerzetesi élet vagy lehetetlen, vagy pedig alkalmatlan, továbbá a tökéletes és teljes megszentelődésre feláldozott életükkel való bensőséges és mindennapi érintkezés útján a családok, a különböző foglalkozási ágak és a világi társadalom jelentős keresztényi megújítására, a sokoldalú apostolkodásra ... ezek a 'Világi Intézmények' (papi, férfi, női vonalon) könnyen fölhasználhatók”.

Azt hiszem, csak céltudatos és tervszerű munka felel meg a kor igényeinek. Nagyon megmutatta ezt az elmúlt hetek kórház- és pince élménye! Folyton új és új módszerek, eszközök igénybevételével kell törnünk szent célunk elérésére. És itt döbbenünk rá a szeretetből fakadó felelősségtudatra, hogy megtapasztalva legújabb lehetőségeinket, azt tovább is adjuk az erre - talán öntudatlanul is - váró paptestvér felé. Amikor kinyitom a Szentírást, csak úgy zuhognak felém - feléd is, minden pap felé is - a Mester szavai: "Én és az Atya

egy vagyunk." (Jn.10,30.), vagy: „Új parancsolatot adok nektek: szeressétek egymást, amint én szeretlek titeket...” (Jn.13, 34.) „... Én őérettük könyörgök, nem a világért, hanem azokért, kiket nekem adtál. Tartsd meg őket a te nevedben ... hogy egyek legyenek, mint mi.” (17, 9sk)

Krisztus mondta mindezt és sürgeti ma is! Ha pedig ő mondta, meg kell lennie. Meg lesz ellenünk is, nélkülünk is. Ez a világtörténelmet alakító Isten terve. A mi feladatunk: közreműködni ennek az egységnek isteni munkájában. Ha mi kiesünk ebből az egységből, az egység el nem marad, hanem csak késik éveket, vagy évtizedeket a mi gyengeségünk, tehetetlenségünk, bátortalanságunk miatt. És ismét az Ő szavai: „Képmutatók! az ég és föld arculatáról tudtok következtetni: miért nem vizsgáljátok tehát a mostani időt? ...” (Lk.12,56.)

FLORILEGIUM

Részletek XII. Pius pápa 1956. november 10-i rádiószózatából

Atyai szívünk aggódik a magyar nép ellen elkövetett gonosztettek miatt, amelyeket azért szenved, mert elkövette azt a bűnt, hogy az alapvető emberi jogok tiszteletbentartására törekedett.

*

Minden egyéb súlyos gondon túlmenően, ránehezednek az emberek gondolataira a magyarországi gyászos események. A világ egyetemes és önkéntes megmozdulása, amelyet a más súlyos eseményekkel való törődés sem képes csökkenteni, megmutatja, mennyire szükséges és sürgető visszaadni a szabadságot az ettől megfosztott népeknek. Lehetséges az, hogy a világ közönyösen szemlélj e embertestvérei! és magukra hagyja őket, hogy a lealacsonyító rabszolgaság legyen a sorsuk? Magától értetődik, hogy a keresztény lelkiismeret nem veheti semmibe azt az erkölcsi kötelességet, hogy megpróbálja minden megengedett eszközzel eredeti állapotába visszaállítani méltóságukat és visszaadni szabadságukat.

Nem titkoljuk magunk előtt, hogy milyen kényes ma a viszony az egyes nemzetek és az azokat magukba foglaló földrészekre kiterjedt csoportosulások között. De hallassa szavát a lelkiismeret, a civilizáció, a testvériség, hallassa szavát maga az Isten, a Teremtő és a testvéri szeretet, és rendeljen alá, még súlyos áldozatok árán is, minden más problémát, minden egyéni érdeket a rabszolgaságba taszított millió és millió emberi élet elsődleges és alapvető problémájának.

*

Isten! Isten! Isten! Bárcsak hangoznék ez a kimondhatatlan név, minden jog, igazságosság és szabadság forrása, a parlamentekben, a tereken, az otthonokban, gyárakban, értelmiségiek, fizikai munkások száján, a sajtóban és a rádióban. Legyen az Isten neve - amely rokonértelmű a békével és a szabadsággal - a jóakarató emberek irányító mértéke, a népek és nemzetek köteléke, a jel, amelyről a közös felszabadulás munkájában a testvérek és munkatársak felismerik egymást. Rázzon fel benneteket az Isten a bódultságból, szabadítson meg a zsarnokokkal és háborús uszítókkal való minden bűnrészes kapcsolattól, világítsa meg lelkiismereteket, erősítse meg akaratokat az újjáépítés munkájára. Mindenekfölött pedig visszhangozzék az ő Neve a templomokban és a szívekben hatalmas fohászként az Úrhoz, hogy végtelen hatalmával segítsen végrehajtani mindezt, aminek elérésében az emberi erők oly nagy nehézségekbe ütköznek.